

Рецензия

От професор д-р Николай Стефанов Радулов, преподавател в Нов български университет, департамент „Национална и международна сигурност“, професионално направление 9.1. Национална сигурност

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Светлозар Цветанов Вешков на тема: „Политики на ЕС за противодействие на незаконния трафик на оръжие”

1. **Обща характеристика на представения дисертационен труд**

Дисертационният труд „Политики на ЕС за противодействие на незаконния трафик на оръжие“ на Светлозар Цветанов Вешков, с научен ръководител проф. д-р Тилчо Иванов е с обем 244 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография на използвана литература. Посочените литературни източници са общо 68, от които 20 на български език, 48 – на английски език, 12 нормативни документа на български, 15 – на английски език, 45 интернет източника и 5 приложения-графики. Публикациите по дисертацията са 4 на брой.

Избраният от автора проблем за изследване е изключително актуален. Проблемите на незаконния трафик на оръжие са предмет на разглеждане на много държави, институции и международни организации, включително ЕС и ООН.

Обект на изследването е незаконната търговия и трафик на оръжия в страните от Европейския съюз, като се цели дефиниране и анализ на отделни политики за борба с незаконния трафик на оръжия. Предмет на изследването са политиките за противодействие на незаконния трафик на оръжие и по-специално на малки оръжия и леко въоръжение (МОЛВ) – това е основната група, с която работят трафикантите.

Основната теза е, че унификацията на законодателството на страните-членки в ЕС и Шенгенското пространство и разпространението на добри практики между тях спомагат за изграждането на по-добри политики и установяването на по-добър контрол за борба с незаконния трафик на оръжие.

2. **Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

В глава първа – **Състояние и проблеми на незаконния трафик на оръжие** се изследва сегашното състояние на проблема с незаконния

трафик на оръжие последователно на няколко етапа. Според автора съществуващата нормативна уредба изразява безспорната готовност на ЕС да се справи с незаконния трафик на оръжия, но съществува разминаване между желание и възможност. Повишаването на ефективността при борбата с незаконния трафик на оръжия изисква държавите-членки на ЕС и наднационалните организации в Европа да вземат ефективни мерки в краткосрочен и по-дългосрочен план.

Изводите в главата са: Процесът на глобализация се отразява и на престъпните групи, някои от които се превръщат в международни конгломерати; Политиките на ЕС за борба с незаконния трафик на оръжие, а оттам и с тероризма, като глобална заплаха за сигурността, се нуждаят от постоянно усъвършенстване; Необходими са професионални изследвания за равнището на заплахата, която нелегалният трафик на оръжия представлява, а от там и подходящи стратегии.

Във втора глава – **Мерките предприети по политиките за борба с незаконния трафик на оръжие** – вниманието на автора се концентрира върху анализ на алтернативни политики за борба с незаконния трафик на оръжие. В полето на анализа попадат политики и законови рамки на страни от ЕС, регламентиращи отношения и действия в областта на предмета на изследване. Резултатите от сравнителния анализ дават възможност на автора да формулира ориентири за национална политика за борба с незаконния трафик на оръжие.

Изводи от главата: Политиките за борба с незаконния трафик на оръжие на глобално ниво се свеждат предимно до координация и обмен на информация; Те са най-лесният вариант за сътрудничество тъй като между отделните партньори съществуват традиционни регионални връзки и сходства в обществените нагласи, в степен на интеграция, в политическото развитие, в равнището на сигурността; Чрез активното им разработване тази заплаха може да бъде предотвратена още на национално ниво.

Глава трета – **Политиките за борба с незаконния трафик на оръжие в Република България** – представлява емпиричен анализ на политиката за борба с незаконния трафик на оръжие. Направен е бенчмаркинг анализ, въз основа на който са извлечени изводи за слабостите в досегашната политика за борба с незаконния трафик на оръжия в България и са отправени препоръки са нови национални политики в тази сфера.

Изводи от главата: В България съществува изградена система за експортен контрол на оръжия, която има добре развита институционална структура и предвижда процедури за неутрализиране на незаконния трафик на оръжия. Институционалната структура се състои както от специализирани институции като Междуведомствения съвет,

Междуведомствена комисия, така и от институции на държавната администрация. Процедурите, които са предвидени да неутрализират незаконния трафик на оръжия са свързани главно с лицензиране и контрол върху неговия износ и внос; Борбата с незаконния трафик на оръжия трябва да става преди всичко според условията на защита на националната сигурност на България, което налага спазването на стриктен експортен контрол и прилагането на многостранен подход при решаването на проблемите по отделните направления на държавното регулиране; Извършен е бенчмаркинг анализ, чрез който са установени пропуските и недостатъците в досегашните политики за борба с незаконния трафик на оръжие в България и са отправени предложения за нови политики в тази област.

В заключението се установява на базата на направените в отделните глави изводи, че:

Направеният преглед на политиките за борба с незаконния трафик на МОЛВ установи, че повишаването на неговата ефективност изисква държавите-членки на ЕС и наднационалните организации в Европа да вземат съответните мерки в краткосрочен и по-дългосрочен план. Необходимост е разработването на стратегия за борба с него. Стратегията на ЕС за МОЛВ подчертава актуалността на предизвикателствата, породени от незаконния трафик на оръжия като те са основно в посока на създаването на проблеми пред мира, сигурността и развитието на процесите в ЕС. Така се стига до извода, че алтернативните политики за борба с незаконния трафик на оръжия в ЕС на европейско ниво, са в процес на диференциране. На регионално ниво политиките за борба с незаконния трафик на оръжие на може би са най-лесният вариант за сътрудничество, тъй като между отделните партньори съществуват традиционни регионални връзки и сходства в обществените нагласи, в степен на интеграция, в политическото развитие, в равнището на сигурността.

По отношение на въпроса за подобряване на националната политика за борба с незаконния трафик на оръжие са направени няколко извода и препоръки: България трябва да се възползва от членството си в евроатлантическите структури и участието си в споразумения като Васенарското и да усвои добрите практики, които те предлагат; Целесъобразно е предприемането на мерки за ограничаването на износа на МОЛВ за рискови страни. Подходящ подход в тази насока е България да работи за реструктуриране и пренасочване на излишния производствен потенциал в посока, отговаряща разбира се и на националните интереси, но и на поетите ангажименти в процеса на евро-атлантическата интеграция; Не бива да се извършва само механично ограничаване на износа на МОЛВ.

Засиленият експортен контрол трябва да реализира действия, както от страна на държавата, така и от страна на производителите на оръжие.

Така в резултат на анализа и интерпретацията на емпиричните данни в изследването бяха установени основните предизвикателства пред борбата с незаконния трафик на оръжия в България, както и положените усилия за тяхното преодоляване. На тяхна база са създадени и предложени и съответните препоръки.

В следствие може да се приеме за доказана тезата на изследването.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

С разработването на дисертационния труд авторът постига научни приноси, които могат да бъдат обобщени по следния начин: Анализирани същността на незаконния трафик на оръжие, на неговите основни характеристики и на проблемите, които той поражда; Систематизиране на политиките за борба с незаконния трафик на оръжие на три нива: на ниво Европейски съюз, на ниво страни-членки на ЕС и на ниво България; Създаване на проекти за национални политики за борба с незаконния трафик на оръжие в България, структурирани в хода на изследването.

Това са значими достижения с практически приложения.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът на дисертационния труд посочва четири публикации, свързани с темата на разработката. Всички представени публикации са на български език и са направени в периода 2012-2013 г. В тях дисертантът е единствен автор. Три са включени в сборници от проведени научни конференции и една е публикувана в електронен вид в сп. „Военен журнал“. Броят и видът им отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Предвид мултинационалното значение на проблема може да се препоръча на автора да се постарее да публикува резултатите на изследването си в чужди издания, така че да обезпечи същите да бъдат направени достояние на повече експерти, работещи по проблемите на борбата с незаконния трафик на оръжие.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е разработен съгласно изискванията. Съдържанието му съответства на структурата на дисертацията и представя накратко общите характеристики на разработката и направеното от дисертанта в рамките на дисертационния труд. В края на автореферата са включени научните приноси на дисертанта, резюме на английски език и

списък на научни публикации по темата. Обръща се внимание и на потенциалните потребители на резултатите от изследването.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните бележки, препоръки и въпроси бяха представени на дисертанта на предварителен етап, след обсъждане в департамента, като в следствие той извърши сериозна преработка, за да ги удовлетвори, така че съм доволен от депозирания труд, нямам въпроси и други препоръки.

7. Заключение

Качествата на представената работа са безспорни и показват достатъчно високо ниво на знание и подготовка на дисертанта по темата на разработката. Обогащането на аналитичната част на дисертацията с използване на количествени методи за изследване показва възможностите и способностите на дисертанта да извършва качествени изследвания и да интерпретира ефективно получаваните резултати, което е основно изискване в рамките на образователната и научна степен.

Считам, че на авторът може да бъде присъдена научна и общообразователна степен „доктор“.

22.07.2014 г.

гр. София

Подпис:

Проф. д-р Николай Радулов